

Засоби, які використовувалися для втілення цього завдання у життя, були різноманітними: національна символіка, рідна мова, організація січових та сокільських свят, бесіди (“тутірки”), мандрівки в природу, таборування, видавництво своїх часописів, співана поезія тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сокільське виховання. Український Сокіл. Часопис союзу українського сокільства за кордоном. — Число 10, березень, 1935.
2. Прохода В. Сокільство та військо. Український Сокіл. Одноднівка союзу українського сокільства за кордоном для вшанування 40-ліття діяльності Сокола-Батька у Львові.
3. Боберський І. Українське сокільство 1894 - 1939. — Львів, 1939. — С.11-12.
4. Прохода В. Руханка та спорт. Український Сокіл. Листок союзу українського сокільства за кордоном. Ч.5/6. Прага, 1934, — жовтень.
5. Сокільські вісті. — Львів, 1933, — січень-лютий, №1, — С.2.
6. Сокільські вісті. — Львів, 1934, — листопад, №7-8, — С.2.
7. Центральний державний історичний архів України у м. Львові, ф. 847, оп. 1, спр. 1. — С.1.
8. Свобода (Нью-Йорк), 1964, — 27 серпня.
9. Трильовський К. З мого життя... (уривок зі спогадів) Гей там на горі “Січ” іде!.. Пропам’ятна книга “Січей”. Зібрав і впорядкував П.Трильовський. Едмонтон, 1965. — С.51.
10. Крип’якевич І. Історія України з найдавніших часів до року 1923. — Львів, 1935 — С.752.

Ірина МИЩИШИН (ЗМІСТ)

КАТОЛИЦЬКА АКЦІЯ ЯК ОРГАНІЗАЦІЯ МОРАЛЬНОГО САМОВИХОВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ (Галичина, поч. ХХ ст)

На початку ХХ ст. у Галичині завдяки старанням прогресивної громадськості і духовенства процес національного відродження українського народу набуває більш ширших обсягів і поширюється у різноманітні сфери суспільного життя. Поряд із відкриттям рідномовних навчально-виховних інституцій, розробкою теоретико-методологічних засад теорії національного виховання важливу роль у плані піднесення рівня національної свідомості українського населення відіграла організація різноманітних молодіжних товариств, як світського, так і релігійного характеру. До складу першої групи слід віднести “Пласт”, “Січ”, “Сокіл” і ряд інших молодіжні об’єднань. Метою цих організацій був фізичний розвиток молоді, утвердження її національних переконань та поглиблення духовності. У наступну групу товариств входили такі організації, пріоритетними завданнями яких виступали формування духовно багаті і національно свідомої еліти краю. Це насамперед Марійські Дружини, Католицька Акція, Українські Католицькі Союзи, Обнова, Євхаристичні Союзи, церковні братства, апостольства і т.ін. Поряд із ґрунтовним морально-релігійним вишколом ці товариства активно займалися просвітньою, виховною і добродійною діяльністю.

Найбільш всеохоплюючим і централізованим серед цих товариств було об’єднання - Католицька Акція. Саме вона стала інтегруючим чинником всезагального молодіжного католицького руху, розпочатого Папою Пієм ХІ, який багато уваги приділяв співпраці мирян і духовенства, християнському вихованню молоді. З цією метою 2 жовтня 1923 р. під патронатом св. Франциска він засновує нове об’єднання — “Католицьку Акцію”. Характерною рисою Католицької Акції була її повна автономія і незалежність від будь-яких політичних партій. Керівництво Католицькою Акцією здійснювала виключно церковна влада. Після того, як подібні організації були створені у Франції, Бельгії, Італії, Голландії, їх започаткували і в Галичині, де вони проіснували до 1939 р.

Характеризуючи основне завдання Католицької Акції Папа Пій ХІ підкреслив: “Католицька Акція - це співпраця мирян в єрархічному апостольстві католицької Церкви для оборони засад віри й моралі як також розвитку доброї й корисної суспільної діяльності під проводом церковної єрархії, обнова католицького життя в родині й суспільності” [5, 2]. Отож, метою Католицької Акції є ушляхетнення людини, її внутрішнього світу шляхом морально-релігійного та суспільного виховання, тобто прищеплення правдивої побожності, “глибокого пізнання здорової науки, чистоти обичаїв” [3, 101]. Учасники Акції також

повинні були активно розгортати громадсько-релігійну діяльність, з метою втілення засад християнської моралі у виховання, освіту і суспільну етику.

Сферами праці Католицької Акції були родина і суспільність. Тому до її завдань належало ушляхетнення християнських родин, боротьба за католицьку школу, поалагодження суспільних конфліктів і різного роду соціальних пристрастей, харитативна діяльність [4, 167].

Наслідками діяльності цієї організації повинні були стати духовне оновлення усіх сфер людського життя, утвердження принципів християнської моралі у родині, школі та інших суспільних інституціях.

Засобами досягнення цілей Католицької Акції Папа Пій XI вважав – оборону релігійних й моральних засад і культивування суспільно-корисної праці, що регламентується цими ж нормами. Загалом усі *засоби* можна поділити на дві групи: надприродні та природні. Першими виступали ті засоби, які забезпечували удосконалення духовного світу людини, через її безпосередній зв'язок, спілкування з Богом. До них слід віднести молитви, духовні вправи, пожертви, посвяти, добрий приклад, повчання, застереження, нагадування та ін. У групу природних засобів входили харитативні діла, католицька преса, бібліотеки, маніфестації, курси, конгреси, релігійні й національні свята.

Загалом, *завдання* Католицької Акції зводили до внутрішнього вишколу учасників, душпастирської апостольської й місійної праці. Передовсім це, згуртування братств і конгрегацій, домагання заснування професійних шкіл, наповнення католицьким духом усього суспільного життя (культурне середовище, громадські й державні установи), освітньо-виховна й харитативна праця. Останнє передбачало організацію Союзів милосердя, що мали надавати матеріальну допомогу убогим, безвідсоткові кредити для безробітних, створення бюро практичних порад, поради для матерів і дітей і т. ін. Окрім цього, потрібно було засновувати спілки хворих і секції для моральної підтримки потребуючих, бюро посередництва праці і т. п. Для духовного вишколу працівників суспільних інституцій створювалися заклади вищої релігійної освіти з 4-ма роками навчання і відповідні кафедри в університетах [2, 3].

До структури товариства “Католицька Акція” у Галичині входили такі організації: Католицьке Товариство Українських Мужчин, Католицька Акція Українських Жінок, Католицька Акція Української Мужеської Молоді, Католицька Акція Української Молоді (далі — КАУМ) й Католицька Акція Української Жіночої Молоді.

Завдання товариства КАУМ поділялися на три групи: організаційні, виховні та суспільно-добродійні. *Організаційні завдання* переслідували мету об'єднання всієї української молоді у справі боротьби за утвердження “Христового царства на землі”. Доповнення та інтеграція зусиль родини, школи та Церкви, особливо у напрямках загально-релігійного, морального, суспільного і розумового виховання виступали одним із аспектів *виховних завдань* КАУМ. Пріоритетним напрямом було, безперечно, релігійне виховання. Основою цього вишколу виступала праця над “особистим освяченням”, пізнанням самого себе, ушляхетнення почувань, формування католицького світогляду, тобто “виховання ревного, чинного католика, що живе надприродним життям” [6, 107]. Більш вищим рівнем морально-релігійного вдосконалення людини стає її праця у самоосвітніх гуртках організації. Окрім цього, виховні завдання передбачали й практичну підготовку молоді до суспільного апостольства, визнання, поширення та оборони нею засад християнської моралі в особистому, родинному й громадському житті. Завданням КАУМ також було формування характерів, фізичний і морально-етичний розвиток молоді. Виховання у товариствах носило різнобічний характер, поширювалась позашкільна освіта. Значну увагу приділяли фізичному вихованню учасників, їх оздоровленню, впроваджували військову та професійну підготовки, зокрема рільничо-господарський вишкіл. Центральним завданням цієї групи була підтримка та розвиток талантів і покликань молоді, а також виховання нового “добрного” молодого покоління із загальною та професійною освітами.

У *суспільно-добродійні завдання* включалася допомога членам товариства і, окрім цього, усій молоді, котра її потребувала і не належала до КАУМ. Це питання господарської діяльності, матеріальна скрута, проблема вибору професії, нещасні випадки, недуги і навіть

допомога молодим подружнім парам.

Отож весь спектр освітньо-виховних напрямів роботи товариств, поряд із чільним релігійним вишколом, включав національне виховання, загальну й фахову освіти, а також тіловиховання і спорт. Поза увагою керівництва не залишалося і питання матеріально-економічного забезпечення молоді. Окрім теоретичного розгляду цієї проблеми, здійснювалися і практичні заходи. Так було створено “Касу української католицької молоді”, що мала в першу чергу надавати послуги молоді у плані працевлаштування [1, 13].

Отож, чітка структура товариств КА, взаємопов’язаність між собою та органічна єдність з Церквою сприяли їх розвитку та успішній діяльності. Культурно-просвітня, господарсько-економічна й харитативна праця товариств КА була надзвичайно потрібною і вагомим для українського народу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Данилевич Р. За творче молоде українське покоління// Католицька Акція, 1935. — №4. — С.13.
2. Суспільне питання і Католицька Акція// Мета, 1938. — №8. — С.3.
3. Хомин П. Католицька Акція// Нива, 1930. — №3. —С.101.
4. Хомин П. Католицька Акція//Нива, 1930. — №5. —С.167
5. Чопей В. Суть і підстави католицької Акції//Мета, 1935. —№15. —С.2.
6. Piwowarczyk Rola katolickich organizacji społecznych w szerzeniu oświaty i wychowania społeczeństwa w II Rzeczpospolitej //Studia z dziejow oświaty i myśli pedagogicznej XVIII – XX wieku, pod red A.Naratyk, M. Piwowarczyk, Wrocław, 1997. —136с.

Ірина КУЧИНСЬКА (ЗМІСТ)

ІВАН ОГІЄНКО ПРО ДУХОВНЕ ВІДРОДЖЕННЯ НАЦІЇ

Характерною ознакою розбудови незалежної Української держави є утвердження в свідомості людей духовних засад нації. Вагомий вплив на цей процес мають традиції народної моралі, які формують духовно-моральні орієнтири народу. Усвідомлення тягlosti прабатьківських етичних ідеалів сприяє зміцненню соціально-економічних структур, духовних і політичних основ життєдіяльності українського народу, його державотворчої діяльності.

Духовне відродження нації сьогодні, безумовно є основним завданням держави, школи і церкви у формуванні високорозвинутого суспільства, при якому розвиток національної системи освіти і виховання обов’язково дасть можливість вийти незалежній українській державі на рівень розвинених країн світу.

Український народ має свою систему виховання, яка складалася історично. Вона враховує національні риси, самобутність нашого народу, ґрунтується на гуманізмі і демократизмі, на нерозривності духовних і національних цінностей. І хоч не одне десятиліття згадана система відкидалася, заборонялася, але настав час, коли її необхідно відроджувати.

Вагомим внеском до історії вітчизняної педагогічної думки є спадок видатного релігійного, громадського та державного діяча, поета й перекладача, лінгвіста й філософа, педагога й історика, етнографа й богослова, первоієрарха українського православ’я Івана Огієнка (1882-1972). Саме І.Огієнко (митрополит Іларіон) чітко визначив ті риси, які характеризують Українське православ’я, а саме: демократизм, соборноправність, євангелістськість, побутовість. У його працях дістало обґрунтування питання мови церковно-релігійного життя, ролі Церкви в культурному житті нації.

Православну церкву вчений розглядав як неодмінний компонент процесу формування “свідомої української нації”. Українська церква зауважив він,— “рідна мати свого народу”. Вона створила для нього всю його культуру — духовну і соціальну, а почасти й матеріальну.

Помітною подією в усьому загальнохристиянському світі став вихід у світ повної україномовної Біблії. Як зазначив один з авторитетних знавців Святого Письма К.Костів [3], що українська Біблія в перекладі професора І.Огієнка, класична й найкраща з цих досі існуючих перекладів чи не між всіма слов’янами.

Огієнкова Біблія, як і десятки інших його перекладених і виданих за кордоном богослужбових книг, виконує і сьогодні, окрім релігійної, ще одну важливу функцію — забезпечення українському народові його невід’ємного права читати й пізнавати Святе Письмо